

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Навчально-науковий інститут післядипломної
освіти

Бойко Олександр Ігорович

Кредитування великих та середніх підприємств
агропромислової сфери

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньо-професійною програмою «Фінанси і кредит з
поглибленим вивченням іноземної мови»

Науковий керівник:
канд. екон. наук, проф. Норд Г.Л.

Рецензент:
канд. екон. наук, доцент б. в. з. Руденко Н. О.

Миколаїв 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В Україні існують всі необхідні передумови для забезпечення населення країни якісною сільськогосподарською продукцією. вигідним є геологічне і географічне положення держави, кліматичні умови сприятливі для ведення конкурентоспроможного сільського господарства, агропромисловий потенціал є основою забезпечення інтеграції національної економіки у світову.

Агропромисловий комплекс (АПК) – це сукупність взаємопов'язаних галузей народного господарства, об'єднаних своєю цільовою функцією (забезпечення населення продуктами харчування і предметами народного споживання), які розвиваються відповідно до конкретних природних і суспільно-географічними особливостями регіону.

АПК як складна система має три головні аспекти: компонентний територіальний і організаційний. Компонентний аспект структури АПК складається з наявності і зв'язку окремих галузей, функціональних сфер (блоків) галузей і агропромислових циклів ланцюгів. До складу АПК входить понад 100 галузей і підгалузей народного господарства і ще багато галузей, частково або повністю з ними пов'язаних, які входять до складу АПК. Однак, однією з найбільш важливих є м'ясна галузь України.

Протягом останніх років в українській економіці відбулося чимало змін в тому числі й переорієнтація зовнішніх ринків. Саме це дало поштовх для розвитку м'ясної галузі. Найбільш успішним є птахівництво, через проблеми з африканською чумою свинина знизилася свої обсяги, натомість поступово збільшується виробництво яловичини. Варто відмітити, що успіху досягають саме великі та середні підприємства, малі та мікропідприємства у даній галузі є менш успішними. Однак, для подальшого вдалого розвитку підприємства потребують залучення додаткових коштів.

Зважаючи на складну економічну ситуацію в країні важливим є створити внутрішні умови на підприємстві для залучення позик за умов

оцінки спроможності цих підприємств погасити ці позики вчасно, саме для цього необхідно розвивати та оцінювати кредитоспроможність підприємства.

Обґрунтування етапів оцінювання кредитоспроможності підприємства м'ясної галузі є актуальною темою, оскільки обґрунтований теоретичний підхід допоможе вчасно виявити проблемні моменти, та покращити ситуацію, що дозволить залученні нових коштів для розвитку підприємств.

Для вирішення поставленої проблеми слід проаналізувати теоретичні аспекти даного питання. Чимало авторів аналізували дане питання, серед них можна виокремити Н.А. Артамонова, В.Е. Баранова, Г.М. Кирисюк, В.С. Ляховский. Згідно розглянутої концепції були розроблені кроки, аналізу інформації фінансового обліку, а саме вплив фінансового стану підприємства на кредитоспроможність великих та середніх підприємств агропромислової сфери. Науковці аналізували здатність підприємства до погашення позик, за рахунок контролю повноти заповнення форм звітності, контролю правильності підрахунку підсумкових показників, контроль правильності відображення показників за статтями бухгалтерського обліку. Однак, не було обґрунтовано моделі оцінки впливу фінансового стану підприємств агропромислової сфери на здатність до кредитування.

Тому проблема, на вирішення якої спрямоване дослідження є удосконалення теоретичного підходу до оцінювання кредитоспроможності підприємств м'ясної галузі України.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що оцінка кредитоспроможності підприємств, за допомогою коректно відібраних факторів впливу, може бути індикатором, для розробки рекомендацій щодо покращення фінансового стану.

Метою магістерського дослідження є розробка підходу, щодо оцінювання кредитоспроможності підприємств м'ясної галузі та розробка практичних рекомендацій щодо покращення стану.

Для досягнення мети у роботі слід вирішити такі завдання:

- розглянути існуючі підходи до визначення поняття кредитоспроможності підприємства;
- порівняння існуючих методик оцінки кредитоспроможності підприємства;
- обґрунтування теоретичного підходу до кредитоспроможності підприємства;
- оцінити кредитоспроможності підприємства;
- розробити рекомендації щодо покращення стану кредитоспроможності підприємства.

Очікуваний результат – розробити підхід до оцінювання кредитоспроможності підприємства.

Об’єкт дослідження є економічний стан великих та середніх підприємств агропромислової сфери.

Предмет дослідження є процес кредитування великих та середніх підприємств агропромислової сфери.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань та досягнення зазначеної мети було застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція), аналіз зміни показників фінансового стану підприємств – для оцінки факторів, які впливають на кредитоспроможність підприємств; таблично-графічні – для візуалізованого подання результатів наукового дослідження; проведення кореляційного аналізу; оцінка та інтерпретація для прогнозування та обґрунтування рекомендацій.

Інформаційна база: При написанні даної роботи було використано законодавчі та нормативні акти України з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, наукові праці вітчизняних та закордонних дослідників з питань оцінки кредитоспроможності підприємств, статистичні дані з відкритих джерел щодо фінансового стану підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні визначення поняття кредитоспроможності підприємства, виокремленні

окремих характеристик фінансового стану, які у свою чергу, здатні забезпечувати стабільне функціонування підприємства. Основні результати, що відображають наукову новизну роботи, полягають у наступному:

Удосконалено:

- загально-теоретичні підходи до оцінки кредитоспроможності підприємств агропромислової сфери;
- класифікацію факторів які мають вплив на підприємства агропромислової сфери;

Дістали подальшого розвитку:

- оцінювання рівня кредитоспроможності підприємств агропромислової сфери на основі запропонованого теоретичного підходу;
- рекомендації щодо покращення показників кредитоспроможності підприємств агропромислового сектору.

Обсяг і структура дипломної роботи магістра. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 74 сторінки тексту. Список використаних джерел налічує 63 позиції. Робота містить 11 таблиць, та додаток.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

У **вступі** було обґрунтовано актуальність теми наукового дослідження, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, його методи та інформаційну базу, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі **«Огляд літератури»** описується наукова література з питань фінансових показників підприємств агропромислової сфери.

Виокремлено, що поняття Агропромисловий комплекс (АПК) вважається сферою високого ризику, оскільки на діяльність сільськогосподарських товаровиробників впливають природно-кліматичні умови, сезонний характер надходження виручки від реалізації продукції.

Світовий досвід свідчить, що ринкова економіка оптимально об'єднує діяльність великих, середніх і малих підприємств. Незважаючи на те, що бізнес є найбільш важливим елементом економіки будь-якої держави він, в той же час, найбільш чутливий до будь-яких економічних і політичних змін.

Суб'єкти бізнесу – це самостійні суб'єкти ринкової економіки, для яких характерні мобільність, здатність швидко пристосуватись до змін споживчий попит, гнучкість, раціональна організаційна структура підприємства, оперативність освоєння випуску нової продукції невеликими партіями, невисокі експлуатаційні витрати.

У загальному розумінні, кредит – це економічні відносини, що виникають між кредитором та позичальником з приводу передачі у тимчасове користування позичкового капіталу в грошовій формі на умовах поворотності, платності, забезпеченості, строковості та цільового використання

В аграрній сфері кредитні ресурси відіграють вирішальну роль, адже зумовлюють сезонний розрив між вкладенням і надходженням коштів, що перетворює кредит на основне джерело поповнення фінансових ресурсів.

У другому розділі «Методологія дослідження» описано теоретичні підходи щодо аналізу факторів ризику та вплив фінансового стану підприємства на кредитування підприємств агропромислової сфери.

Науковці аналізували здатність підприємства до погашення позик, за рахунок контролю повноти заповнення форм звітності, контролю правильності підрахунку підсумкових показників, контроль правильності відображення показників за статтями бухгалтерського обліку. За рахунок такого аналізу відбувається оцінка по рейтингу, яка допомагає встановити здатність підприємства здійснювати майбутні платежі. За допомогою такого рейтингу оцінюється загальний фінансовий стан суб'єкта господарювання та його стійкість, визначаються межі обсягів прибутку, за рахунок якої відбувається гасіння частини фіксованих платежів. Однак, не було обґрунтовано моделі оцінки впливу фінансового стану підприємств агропромислової сфери на здатність до кредитування.

Для подальшого розгляду та вирішення поставленого питання слід проаналізувати фінансовий стан підприємств. Адже будь-які зміни, що відбуваються на підприємстві, у тому числі й з його фінансовим станом, знаходять своє відображення у зміні показників.

Крім цього необхідно розглянути Коефіцієнт Альтмана (індекс кредитоспроможності). Цей метод запропонований в 1968 р. відомим західним економістом Альтманом. Індекс кредитоспроможності побудований за допомогою апарату мультиплікативного дискримінантного аналізу (Multiple-discriminant analysis – MDA) і дозволяє в першому наближенні розділити господарюючі суб'єкти. Індекс Альтмана є функцією від деяких показників, що характеризують економічний потенціал підприємства і результати його роботи за минулий період. У загальному вигляді індекс кредитоспроможності має вигляд:

$$Z = 1,2 \cdot X_1 + 1,4 \cdot X_2 + 3,3 \cdot X_3 + 0,6 \cdot X_4 + X_5 \quad (1)$$

де X_1 – оборотний капітал / сума активів;

X_2 – нерозподілений прибуток / сума активів;

X_3 – операційний прибуток / сума активів;

X_4 – ринкова вартість акцій / заборгованість;

X_5 – виручка / сума активів.

Базуючись на отриманих даних, можна побудувати власну функцію:

$$Y = F(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6, X_7, X_8, X_9, X_{10}, X_{11}, X_{12}, X_{13}, X_{14}, X_{15}, X_{16}, X_{17}, X_{18}, X_{19}, X_{20}, X_{21}, X_{22}) \max \quad (2)$$

де, Y – інтегральний показник кредитоспроможності підприємства.

Доречно включити до цього поняття такі показники:

X_1 – загальна ліквідність;

X_2 – швидка ліквідність;

X_3 – абсолютна ліквідність;

X_4 – ВОК;

X_5 – коефіцієнт зносу основних засобів;

X_6 – коефіцієнт оновлення основних засобів;

X_7 – коефіцієнт вибуття основних засобів;

X_8 – коефіцієнт фінансової автономії;

X_9 – коефіцієнт фінансування;

X_{10} – коефіцієнт маневреності власного капіталу;

X_{11} – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами;

X_{12} – коефіцієнт оборотності активів;

X_{13} – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

X_{14} – тривалість обороту дебіторської заборгованості;

X_{15} – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;

X_{16} – тривалість обороту кредиторської заборгованості;

X_{17} – коефіцієнт оборотності запасів;

X_{18} – коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача);

X_{19} – коефіцієнт рентабельності активів;

X_{20} – коефіцієнт рентабельності діяльності;

X_{21} – стан грошових потоків.

Отримавши результати розрахунку, можна одразу виключити $X_1 - X_7$ адже вони мають найменший вплив (менше 50%). Для того, щоб уникнути мультиколінеарності моделі необхідно детальніше розглянути кожен показник. Було також вирішено виключити деякі фактори впливу. Для подальшого аналізу було обрано: коефіцієнт автономії (X_8), коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (X_{13}), тривалість обороту кредиторської заборгованості (X_{16}), коефіцієнт оборотності запасів (X_{17}), коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) (X_{18}).

Наступний етап дослідження полягає у проведенні регресійного аналізу, для його здійснення використовувався інструмент «Регресія» пакету аналізу даних MS Excel. Вихідну інформацію та аналіз якості моделі наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Коефіцієнти тісноти зв'язку

Регресійна статистика	
Множинний R	0,818
R-квадрат	0,670
Нормативний R-квадрат	0,583
Стандартне відхилення	3,148
Спостережень	25

Таким чином, можна здійснити аналіз отриманої моделі. Значення множинної кореляції R відображає якість отриманої моделі. Згідно з розрахунками, коефіцієнт дорівнює 0,818, що вказує на наявність у моделі високої кореляції. Показник R-квадрата (коефіцієнта детермінації), відображає відсоток випадків, які пояснює дана модель. Таким чином, лінійна модель пояснює 67% можливих подій. Надалі можна розглянути коефіцієнти даної моделі.

Таблиця 2

Таблиця коефіцієнтів

	Коефіцієнти
Y	-0,44745
X_8	6,355574

X ₁₃	-0,1191
X ₁₆	-0,00894
X ₁₇	0,051874
X ₁₈	0,300924

На основі кореляційно-регресійного аналізу показників (табл. 2) можна побудувати модель впливу:

$$Y = -0,44745 + 6,355574 * X_8 - 0,1191 * X_{13} - 0,00894 * X_{16} + 0,051874 * X_{17} + 0,300924 * X_{18} \quad (3)$$

де Y – інтегральний показник кредитоспроможності підприємства.

X₈ – коефіцієнт фінансової автономії;

X₁₃ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

X₁₆ – тривалість обороту кредиторської заборгованості ;

X₁₇ – коефіцієнт оборотності запасів;

X₁₈ – коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача).

Отже , аналіз діяльності п'яти великих та середніх підприємств агропромислової сфери, які функціонують в Україні надає можливість виявити деякі загальні тенденції фінансового стану, що безпосередньо впливає на кредитоспроможність цих підприємств. Зважаючи на те, що здатність підприємства до погашення позик визначається різними факторами, було виокремлено саме фінансові фактори, що розділені на п'ять груп. На основі розрахунків побудована регресійна модель, що відображала залежність фінансового стану підприємства та кредитоспроможності підприємств. Наступний крок полягає у проведенні емпіричного аналізу показників підприємства протягом 2013 – 2017 рр.

Третій розділ роботи «Аналіз фінансових показників підприємств агропромислової сфери» присвячено детальній характеристиці та аналізу статистичних даних щодо діяльності підприємств м'ясної галузі в структурі АПК.

У структурі АПК важливе місце займає м'ясна галузь. Протягом останніх років виробники м'яса в Україні укріпили свої позиції та почали

налагоджувати зовнішні зв'язки для продажу своєї продукції. У структурі експорту значне місце посідає виробництво курятини та яловичини. У зв'язку з несприятливою ситуацією, що африканської чуми в Україні протягом останніх років, експорт свинини дещо поступається. Доречно розглянути загальну динаміку експорту протягом останніх років.

Як засвідчують статистичні дані протягом останніх років експорт м'ясних продуктів постійно зростає, що свідчить про розвиток галузі. Так найвищий показник був зафіксований у 2018 році, а найнижчий у 2013 році. Ключовими гравцями є саме великі та середні підприємства, які з кожним роком намагаються покращувати свій стан. Однак, для пришвидшення темпів розвитку підприємств необхідним є залучення додаткового фінансування. Тому надалі необхідно зосередити увагу саме на таких підприємствах.

На сьогоднішній день підприємства, які займають ключові позиції у м'ясній галузі є ПрАТ «АГРО-ПРОДУКТ» (яловичина), ПАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат» (свинина), ПАТ «АПК-ІНВЕСТ» (свинина), ПАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» (курятини), ПрАТ «Оріль-Лідер» (курятини). Більш детальну інформацію про них наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Підприємства

Назва	Інформація
ПрАТ «АГРО-ПРОДУКТ»	Тернопільська обл., Чортківський р-н, с.Росохач. Було зареєстроване 04.05.1998 року. Вид діяльності – переробка та консервування м'яса. Кількість працівників 128 осіб.Є одним з найбільших експортерів яловичини в Україні.
ПАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат»	Запорізька область м. Мелітополь. Підприємство має власну ферму, на якій вирощуються свині м'ясних порід. Чисельність поголів'я складає понад 85000 свиней. Займається виробництвом мяса та м'ясних продуктів. Кількість працівників працевлаштованих на комбінаті –275 осіб.
ПАТ «АПК-ІНВЕСТ»	с. РІВНЕ, ПОКРОВСЬКИЙ РАЙОН, ДОНЕЦЬКА обл. Зареєстроване 20.09.2006 року. Підприємство займається розведенням свиней. На підприємстві задіяно 2148 працівників.
ПАТ «Володимир-Волинська птахофабрика»	Волинська обл., Володимир-Волинський район, село Федорівка. Основний вид діяльності –птахівництво. На підприємстві задіяно 1207 працівників
ПрАТ «Оріль-Лідер»	Львівська обл., Місто Львів, Личаківського район. Підприємство

	займається птахівництвом. Продукція продається під торговою маркою «Наша Ряба». Середня кількість працівників 1717 осіб
--	---

Для побудови моделі було проведено розрахунки, результати яких необхідно проаналізувати. Результати розрахунків для ПрАТ «АГРО-ПРОДУКТ» наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Результати розрахунків для ПрАТ «АГРО-ПРОДУКТ»

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Показники ліквідності					
Загальна ліквідність	1,42	2,60	2,10	1,52	1,94
Швидка Ліквідність	1,24	1,90	1,64	1,07	1,43
Абсолютна ліквідність	0,15	0,02	0,18	0,13	0,37
ВОК, тис.грн	3368,00	7516,00	13503,00	12121,00	14546,00
Показники майнового стану					
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,33	0,38	0,44	0,35	0,35
Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,09	0,04	0,48	0,31
Коефіцієнт вибуття основних засобів		0,25	0,21	0,17	0,31
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,56	0,75	0,62	0,50	0,65
Коефіцієнт фінансування	0,78	0,33	0,62	1,01	0,53
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,33	0,52	0,68	0,52	0,50
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,30	0,61	0,52	0,34	0,48
Показники ділової активності					
Коефіцієнт оборотності активів		11,52	15,19	6,44	10,85
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості		24,45	29,18	12,75	25,71
Тривалість обороту дебіторської заборгованості		14,72	12,34	28,24	14,00
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		40,28	45,84	14,21	25,39
Тривалість обороту кредиторської заборгованості		8,94	7,85	25,34	14,18
Коефіцієнт оборотності запасів		86,09	83,25	29,91	52,16
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)		20,19	34,52	17,81	25,18
Показники рентабельності					
Коефіцієнт рентабельності активів		0,23	0,22	0,08	0,13

Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01
стан грошових потоків О+,І-, Ф-,	3,00	0,00	3,00	3,00	3,00
Z	15,316168	12,7345595	13,7196647	6,894453152	12,9842727

Таким чином, результати розрахунку засвідчують загальна ліквідність мала позитивні значення й обсяг оборотних активів повністю покривав поточні позики. Однак, варто відзначити значні розмір дебіторської заборгованості, що проявляється у показниках швидкої та абсолютної ліквідності. Однак, у 2017 році ситуація змінилася на краще. За рахунок цього, можна стверджувати про оптимальні значення показника ВОК.

Коефіцієнт зносу основних засобів засвідчує таку ситуацію при якій до 2015 року оновлення основних засобів не відбувалося, однак вже наступного року ситуація покращилась. Коефіцієнт фінансової автономії засвідчує таку ситуацію, при якій підприємство у більшій мірі застосовує власні кошти, протягом всього періоду довгострокові зобов'язання не використовувалися взагалі.

Результати підрахунків наступного підприємства – ПАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат» наведено у таблиці 5.

Таблиця 5

Результати розрахунків для ПАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат»

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Показники ліквідності					
Загальна ліквідність	0,70	0,62	0,59	0,61	0,68
Швидка Ліквідність	0,60	0,47	0,42	0,32	0,31
Абсолютна ліквідність	0,00051	0,01051	0,00044	0,00029	0,00062
ВОК, тис.грн	-26746,00	-44830,00	-68502,00	-62468,00	-59975,00
Показники майнового стану					
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,21	0,21	0,24	0,28	0,29
Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,11	0,40	-0,15	-0,01
Коефіцієнт вибуття основних засобів		0,12	0,59	0,00	0,02
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,61	0,55	0,53	0,48	0,43
Коефіцієнт фінансування	0,64	0,81	0,87	1,10	1,31

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,17	-0,28	-0,33	-0,40	-0,39
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-0,42	-0,61	-0,70	-0,64	-0,48
Показники ділової активності					
Коефіцієнт оборотності активів		0,44	0,44	0,40	0,81
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості		2,26	2,39	2,35	5,09
Тривалість обороту дебіторської заборгованості		159,39	150,67	153,36	70,69
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		1,17	1,04	0,87	1,60
Тривалість обороту кредиторської заборгованості		306,40	344,99	413,01	225,65
Коефіцієнт оборотності запасів		6,99	5,19	2,93	4,28
Коефіцієнт оборотності основних засобів		0,51	0,50	0,44	0,94
Показники рентабельності					
Коефіцієнт рентабельності активів		0,00018	0,00006	-0,00995	-0,00845
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,00148	0,00042	0,00013	-0,02495	-0,01047
стан грошових потоків О+,І-, Ф-, Z	3,00	3,00	3,00	0,00	2,00
	0,5141253	0,29364	0,200658	0,114839	0,514251

Таким чином, показник загальної ліквідності відображає ситуацію при якій оборотних активів не достатньо для погашення поточних зобов'язань, зважаючи на розмір швидкої ліквідності можна стверджувати про невеликі розміри запасів на виробництві. Швидка ліквідність знаходиться наближено до нормативних значень, однак вона постійно скорочується, що є негативною тенденцією. Абсолютна ліквідність має дуже малі розміри, це вказує на те, що підприємство має недостатнє забезпечення грошовими котами та їх еквівалентами та поточними фінансовими інвестиціями. Як наслідок показник ВОК має від'ємні значення.

Наступне підприємство – ПАТ «АПК-ІНВЕСТ» (табл. 6).

Таблиця 6

Результати розрахунків для ПАТ «АПК-ІНВЕСТ»

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Показники ліквідності					
Загальна ліквідність	1,22	0,70	1,57	1,32	0,79

Швидка Ліквідність	0,78	0,44	0,66	0,74	0,51
Абсолютна ліквідність	0,53	0,20	0,33	0,41	0,23
ВОК, тис.грн	120660	-325179	305855	234447	-415958
Показники майнового стану					
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,09	0,12	0,14	0,16	0,19
Коефіцієнт оновлення основних засобів		-0,04	0,19	0,48	0,07
Коефіцієнт вибуття основних засобів		0,25	0,42	0,70	0,25
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,22	0,16	0,25	0,48	0,62
Коефіцієнт фінансування	3,52	5,36	2,93	1,09	0,62
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,20	-0,75	0,37	0,11	-0,13
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,18	-0,43	0,36	0,24	-0,27
Показники ділової активності					
Коефіцієнт оборотності активів		0,50	0,61	0,50	0,56
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості		7,05	8,50	9,18	6,62
Тривалість обороту дебіторської заборгованості		51,04	42,35	39,22	54,35
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		3,23	3,81	5,87	2,77
Тривалість обороту кредиторської заборгованості		111,36	94,55	61,34	129,96
Коефіцієнт оборотності запасів		4,71	4,14	3,59	4,64
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)		0,62	0,78	0,60	0,67
Показники рентабельності					
Коефіцієнт рентабельності активів		-0,04	0,02	0,07	0,19
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,18	-0,07	0,04	0,13	0,33
стан грошових потоків О+, І-, Ф-,	3,00	3,00	2,00	3,00	3,00
Z	0,08020	0,338703	0,579551	0,616583	1,316270

Зважаючи на результати розрахунку ліквідності для даного підприємства, можна стверджувати, що загальна ліквідність має стрибкоподібний характер, однак з 2015 року відбувається спад. 2017 рік закінчився з результатом 0,79. Швидка ліквідність відповідала нормативам у 2013, 2014 та 2015 роках. Однак, варто відзначити, що ліквідність формується не за рахунок дебіторської заборгованості або запасів, а за

рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, а також за рахунок поточних фінансових інвестицій, що безумовно є позитивним моментом.

Четвертим підприємство для аналізу було обрано ПАТ «Володимир-Волинська птахофабрика».

Таблиця 7

Результати розрахунків для ПАТ «Володимир-Волинська птахофабрика»

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Показники ліквідності					
Загальна ліквідність	5,80	12,47	7,14	6,73	6,20
Швидка Ліквідність	3,99	8,15	3,85	3,37	3,62
Абсолютна ліквідність	2,11	3,84	1,47	0,97	0,80
ВОК, тис.грн	247402,00	335167,00	467044,00	591370,00	648885,00
Показники майнового стану					
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,34	0,37	0,39	0,42	0,46
Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,13	0,12	0,07	0,03
Коефіцієнт вибуття основних засобів		0,23	0,19	0,16	0,13
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,59	0,64	0,60	0,37	0,58
Коефіцієнт фінансування	0,71	0,56	0,66	1,73	0,71
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,69	0,76	0,89	1,58	0,85
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,83	0,92	0,86	0,85	0,84
Показники ділової активності					
Коефіцієнт оборотності активів		1,28	1,53	1,29	1,27
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості		7,48	7,79	5,72	4,91
Тривалість обороту дебіторської заборгованості		48,15	46,23	62,99	73,27
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		21,39	24,61	15,26	15,82
Тривалість обороту кредиторської заборгованості		16,83	14,63	23,59	22,75
Коефіцієнт оборотності запасів		6,33	5,37	3,98	4,02
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)		2,11	2,69	2,52	2,89
Показники рентабельності					

Коефіцієнт рентабельності активів		0,13	0,11	-0,14	0,16
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,10	0,10	0,07	-0,11	0,13
стан грошових потоків О+,І-, Ф-, Z	3,00	3,00	0,00	0,00	2,00
	1,449951	1,7745016	1,6464592	0,3635779	1,885276

Таким чином, згідно з отриманих результатів, очевидно є те, що оборотні активи мають значні розміри, порівняно з поточними зобов'язаннями. Підприємство надає перевагу довгостроковим запозиченням, або власним коштам.

Коефіцієнт зносу відображає поступове старіння обладнання. Коефіцієнт фінансової автономії відображає ситуацію в якій підприємство надає перевагу власному капіталу. Коефіцієнт фінансування з 2014 року зростає, до 2016 року показник досяг 1,73. Однак, вже 2017 року стан покращився, й показник скоротився. Коефіцієнт маневреності власного капіталу має тенденцію до зростання, що є позитивним та відповідає нормативам. 2017 рік закінчився зі значенням 0,85. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами протягом всього періоду мають задовільні значення, які переважають 0,1.

Останнім підприємством, яке обрано для дослідження – ПрАТ «Оріль-Лідер».

Таблиця 8

Результати розрахунків для ПрАТ «Оріль-Лідер»

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Показники ліквідності					
Загальна ліквідність	2,12	1,56	1,38	1,37	2,27
Швидка Ліквідність	2,10	1,53	1,35	1,35	2,18
Абсолютна ліквідність	0,28	0,22	0,21	0,18	0,43
ВОК, тис.грн	1109237,00	889186,00	877108,00	1109726,00	1762898,00
Показники майнового стану					
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,39	0,41	0,43	0,18	0,18
Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,16	0,13	2,60	0,22
Коефіцієнт вибуття основних		0,20	0,19	0,51	0,22

засобів					
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,43	0,29	0,19	0,33	0,57
Коефіцієнт фінансування	1,30	2,42	4,23	2,02	0,76
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,12	1,13	1,32	0,64	0,68
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,53	0,36	0,27	0,27	0,56
Показники ділової активності					
Коефіцієнт оборотності активів		0,44	0,50	0,51	0,63
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості		0,56	0,65	0,73	1,05
Тривалість обороту дебіторської заборгованості		641,63	553,57	492,35	343,84
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		1,85	1,61	1,25	1,88
Тривалість обороту кредиторської заборгованості		194,41	223,85	288,69	191,62
Коефіцієнт оборотності запасів		22,79	20,40	21,90	20,15
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)		3,58	4,44	2,64	2,09
Показники рентабельності					
Коефіцієнт рентабельності активів		-0,09	-0,02	0,05	0,13
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,11	-0,20	-0,04	0,09	0,21
стан грошових потоків О+,І-, Ф-,	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Z	1,8696705	1,1800413	0,9449474	0,7448678	1,4068938

Показник загальної ліквідності відображає ситуацію при якій оборотні активи переважають поточні зобов'язання. Порівнюючи показники швидкої ліквідності та абсолютної ліквідності очевидним є те, що підприємство має значні обсяги дебіторської заборгованості, саме вона складає основну частину оборотних активів. Таку ж ситуацію відображають й показники тривалості обороту дебіторської заборгованості, адже на кінець 2017 року тривалість дорівнювала 343 дні, хоча до цього спостерігалася тенденція до

скорочення цього періоду. Така ситуація не сприяє швидкому розвитку підприємства та потребує нагального вирішення.

ВИСНОВКИ

Отримані результати магістерського дослідження надають змогу зробити наступні висновки теоретико-практичного характеру та запропонувати такі рекомендації для підприємств агропромислової сфери України:

1. Розглянуто підходи та концепції, щодо визначення сутності поняття кредитоспроможності підприємства, що полягає у такому стані, який має забезпечувати функціонування підприємства, що проявляється у показниках фінансового стану. Після узагальнень розглянутих понять та тверджень, можна стверджувати, що кредитоспроможність підприємства це фінансова та правова можливість позичальника залучати позикові кошти, а також його готовність і бажання в системі певних умов своєчасно і в повному обсязі повернути отриманий кредит з нарахованими відсотками.

2. На основі проведення аналізу факторів, які мають вплив на кредитоспроможність підприємств агропромислової сфери, було встановлено, що розрізняють загальні стримуючі фактори, актуальні для всіх напрямів кредитування, і специфічні, що характерні лише агрокредитуванню. Провівши детальний аналіз, було встановлено, що найбільш доречно здійснювати оцінку кредитоспроможності підприємства за допомогою оцінювання його фінансового стану. Для подальшого аналізу всі фактори впливу було розділено на такі групи як показники ліквідності, показники майнового стану, показники платоспроможності, показники ділової активності, показники рентабельності. Ці групи включають у себе такі показники: загальна ліквідність, швидка ліквідність, абсолютна ліквідність, ВОК, коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт оновлення основних засобів, коефіцієнт вибуття основних засобів, коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, тривалість обороту дебіторської заборгованості, коефіцієнт

оборотності кредиторської заборгованості, тривалість обороту кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача), коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт рентабельності діяльності, стан грошових потоків. Такий аналіз має відбуватися індивідуально.

3. Після проведення кореляційного аналізу за результатами якого був встановлений низький рівень зв'язку та мультиколінеарність між деякими факторами. Для подальшого аналізу було відібрано коефіцієнт автономії (X8), коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (X13), тривалість обороту кредиторської заборгованості (X16), коефіцієнт оборотності запасів (X17), коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) (X18). При проведенні підрахунків було здійснено оцінку кредитоспроможності підприємств.

4. Було здійснено емпіричний аналіз впливу обраних факторів на кредитоспроможність підприємства. Для аналізу було обрано 5 підприємств агропромислової галузі, а саме м'ясної галузі, які функціонують в Україні, а саме ПрАТ «АГРО-ПРОДУКТ» (яловичина), ПАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат» (свинина), ПАТ «АПК-ІНВЕСТ» (свинина), ПАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» (курятини), ПрАТ «Оріль-Лідер» (курятини) за період 2013 – 2017 рр. Проведений аналіз дозволив встановити рівень кредитоспроможності підприємств. За допомогою проведеного аналізу було виокремлено ряд проблем, що потребують вирішення. Для покращення ситуації, що склалася та підвищення рівня кредитоспроможності було розроблено необхідні заходи.

5. Здійснено розробку рекомендацій, щодо покращення стану кредитоспроможності підприємства. Перш за все слід звернути увагу на оновлення обладнання, для цього можна вжити таких заходів: залучення власних ресурсів (продаж застарілого обладнання, здача в оренду приміщень, або обладнань, що не використовуються, тощо), або ж залучення довгострокових кредитів, крім цього, можна розглядати й лізинг. Можна

залучити додаткові внески акціонерів Також, можна використовувати прибуток для оновлення матеріальної бази підприємств, однак варто враховувати те, що підприємства не завжди отримують прибуток, або ж його розмір є незначним. Тому для отримання прибутку (або збільшення його розмірів) необхідно зосередити увагу на збільшенні доходу, та (або) скоротити витрати.

Для підвищення дохідності, слід звернути увагу на тривалість обороту дебіторської заборгованості, доречно буде змінити умови проведення політики повернення дебіторської заборгованості. Доречно переглянути політику збуту, що допоможе розширити напрямки реалізації продукції. За умов оновлення обладнання планується підвищення якості продукції, що випускається, і як наслідок збільшується ціна продукції, що безпосередньо відобразиться на доходах.

Крім цього, слід звернути увагу на забезпечення швидкої оборотності капіталу. Одна з поширених причин, чому підприємства отримують невисокий прибуток, полягає в тому, що значна сума коштів у них нерухома. Надлишок обладнання, наднормативні запаси сировини, матеріалів і т.д. свідчать про те, що частина капіталу не діє.

Наступний напрям – оптимізація витрат. Доречно звернути увагу на зниження частки інших операційних витрат. Значну частку витрат становлять адміністративні витрати, тому доречно переглянути політику підприємств, щодо даної статті та скоротити її розміри, тощо.

Варто зазначити, що для деяких підприємств проблемою є формування резервного капіталу. тому надалі доречно нарощувати його розмір. Таке збільшення резервного капіталу забезпечить фінансову забезпеченість, та є певним страхуванням від несприятливих подій.

Такі заходи матимуть вплив й на незбалансованості грошових потоків. Вчасне визначення реального фінансового стану організації має велике значення не тільки для самого суб'єкта господарювання, а й для акціонерів і потенційних інвесторів. Крім того, фінансовий стан підприємства постійно

змінюється і тому його аналіз повинен проводитися регулярно. Це також необхідно для виявлення фінансових проблем, причин їх виникнення та своєчасного вжиття заходів щодо їх усунення.

Таким чином, запропонована методика дозволяє оцінити вплив обраних факторів на кредитоспроможність підприємств м'ясної галузі. Надані рекомендації дозволять покращувати фінансовий стан підприємств в цілому та підвищувати кредитоспроможність.

АНОТАЦІЯ

Бойко О.І. Кредитування великих та середніх підприємств агропромислової сфери. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2020.

У магістерській роботі було розглянуто існуючі підходи до визначення поняття кредитоспроможності підприємства. Проведено порівняльний аналіз існуючих методик оцінки кредитоспроможності підприємства. Обґрунтовано теоретичний підхід до оцінювання кредитоспроможності підприємств. Розроблено рекомендації щодо покращення стану кредитоспроможності підприємств.

Ключові слова: кредитоспроможність, агропромислова сфера, кредитування підприємства, аграрний сектор, сільське господарство, кредит.

ANNOTATION

Boiko O. Lending to large and medium-sized agricultural enterprises. – Manuscript.

The thesis for the Master degree in Specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" – Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2020.

In the master's thesis the existing approaches to defining the concept of creditworthiness of the enterprise were considered. A comparative analysis of existing methods of assessing the creditworthiness of the enterprise is carried out. The theoretical approach to the assessment of the creditworthiness of enterprises is substantiated. Recommendations for improving the creditworthiness of enterprises have been developed.

Keywords: creditworthiness, agro-industrial sphere, crediting of the enterprise, agrarian sector, agriculture, credit.